

Byggare ser "Operation krog-sanering" som förebild:

"Ge oss en svartjobbskommission"

Pressen på lönsamhet och marginaler ökar dramatiskt i byggbranschen trots att konjunkturen är på väg att vända uppåt. – Det allvarligaste hotet för branschen är svartjobben, säger Jens Hoffmann, vd för Stockholmsföretaget Dipart.

TEXT STAFFAN ÅKERLUND
FOTO HASSE PETERSSON

Nu kräver han krafttag från sin branschorganisation, fackföreningsrörelsen och myndigheterna och samarbete mot svartekonomin. – Skapa en svartjobbskommission med makt och tänder. Ta gärna krogbranschens "Operation krog-sanering" som förebild. Företag som sköter sig och betalar skatter och avgifter och löner enligt avtal måste känna att de har samhällets stöd mot den illojala konkurrensen. Risken att åka fast måste bli mycket större och konsekvenserna omedelbara och kännbara för företag som i dag utnyttjar svart arbetskraft för egen ekonomisk vinning.

TANDLÖSA MYNDIGHETER

Jens Hoffmann pekar ut tre grundproblem bakom de utbredda svartaffärerna i byggbranschen:

– En alltför stor del av arbetskostnaden är i dag skatter.

– Vinsten för dem som undviker skatt är enorm.

För det andra är risken att åka dit mycket liten för de företag som systematiskt skattefuskar.

– Myndigheterna är tandlösa.

Den tredje orsaken till att svartjobben fortsätter att breda ut sig spårar han i den förändrade privatmoralen hos många människor runt om i samhället.

– Det är oerhört viktigt att ledande personer i samhället föregår med gott exempel, menar Jens Hoffmann.

För att komma tillrätta med följderna och de akuta skadeverkningarna av svartekonomin i byggbranschen vill Jens Hoffmann att regeringen tillsätter en svartjobbskommission. Den ska innehålla representanter från skattemyndigheterna, ekopolisen, migrationsverket, arbetsgivarorganisationen och fackföreningsrörelsen. Tillsammans skulle dessa parter kunna ha tillräckliga uppgifter för att kunna kontrollera på plats och ställa att de större byggarbetsplatserna inte har svartjobbare. Och om det finns svartjobbare – vem som ansvarar för detta.

– Det första kommissionen ska se till är att samtliga anställda vid svenska byggföretag är registrerade.

Det ska vara samtliga byggföretags skyldighet att till någon lämplig part ge aktuell information över den befintliga personalen. Om någon slutar eller börjar ska det omedelbart rapporteras. Det måste finnas en aktuell databas som finns tillgänglig för kommissionen i deras arbete att kontrollera byggarbetsplatserna. Detsamma gäller de listor företagen skickar till facket på aktuella underentreprenörer.

F-SKATTESEDELN UTNYTTJAS

Inte minst den stora andelen egenföretagare med F-skattsedlar är problematiskt.

– Vem kontrollerar att ett bemanningsföretag som förmedlar F-skattare inte utnyttjar situationen för att kunna leverera arbetskraft till konkurrenskraftiga timpriser? På papperet ser allt bra ut. Det är en egenföretagare som kommer. I verkligheten är det ofta någon annan som får det mesta av timpenningen och när "egenföretagaren" ska betala sina skatter och avgifter är han kanske inte ens kvar i landet. F-skattsedeln har blivit ett sätt för vissa firmor att undvika att betala skatt och avgifter för sin personal, menar Hoffmann. Och sätten att variera fusket är många.

Jens Hoffmann kräver att båda sidorna, byggfacket och byggarbetsgivarna, tar sitt fulla ansvar för situationen.

- Frågan om illojal konkurrens och svart arbetskraft måste flyttas bort från "övriga frågor längst ned på dagordningen". Nu ska den prioriteras och lyftas upp till punkt ett på varje styrelsemöte. Det är dags att parterna förstår att fienden är gemensam och börjar samarbeta för att lösa problemet.
- Om två, tre större byggarbetsplatser kontrollerades i Stockholm varje vecka skulle risken att åka fast där vara så stor att det var avskräckande. Men man måste göra som "Operation krogrensning", komma oanmäld när verksamheten är i gång, bevaka samtliga utgångar och kräva och kontrollera både huvudentreprenörens anställda och F-skattande underentreprenörer gentemot de register kommissionen arbetar emot. De obligatoriska ID-korten kommer här spela en stor roll.
- Jag är övertygad om att detta kommer att upplevas positivt av de seriösa byggarna, säger Jens Hoffmann.

SNABBA SANKTIONER

De som inte kan identifieras på detta sätt är sannolikt obehöriga och kollas omedelbart upp av ekopolisen, migrationsmyndigheten och skattemyndigheterna. Ansvar för arbetsplatsen ska kunna utkrävas av huvudentreprenören och sanktionerna måste vara snabba och kännbara.

- Att skriva ut fortkörningsböter utan belopp biter inte. Dipart själva har haft ID-brickor på samtliga sina anställda i fyra år. Brickorna ska alltid bäras, stadgar företagets egna regler. De allra flesta företagen kräver skriftligt i avtal med underentreprenörer att ID-brickor ska bäras.
- Vi måste alla, inte minst vi på Dipart, bli bättre på att även kontrollera att det bärs ID-kort ute på byggena så att det inte blir en pappersprodukt, säger Jens Hoffmann.

"Svartaffärerna vansinniga för företag som vill överleva på lång sikt"

Dipart AB startade för tolv år sedan av Thomas Frankborn och Jens Hoffmann som kände varandra sedan skolåren i Mjölby. Thomas Frankborn hade en montagefirma och Jens Hoffmann kom från reklambranschen. De gjorde en gemensam satsning i byggbranschen och beslöt sig för att pröva marknaden i Stockholm som såg mer lovande ut än Linköpingsregionen.

På tio år har företaget haft en omsättningsökning på 25- 30 procent årligen. Man har vuxit från två till 39 anställda, varav åtta är tjänstemän. Verksamheten är i huvudsak balkong- och betongrenoveringar i Stockholmsområdet och försäljning och montage av prefabricerade träprodukter såsom takstolar och stomsatser.

– Trots de minimala vinstmarginalerna i branschen har vi lyckats växa med lönsamhet de flesta av åren hittills, säger Jens Hoffmann. Vi har haft kontroll på våra kostnader och byggmetoder och har haft bra kunder. För några år sedan inledde Dipart ett arbete med att förändra och förbättra sin verksamhet för att kunna nå sin långsiktiga vision. Arbetet gav snabbt resultat på de flesta områden inom företaget.

Företagskulturen där kärnvärdena spelar en stor roll, produktcertifieringen med BF9K, arbetsmetoder och förhållningssätt mot kunderna och kundernas kunder, är exempel på det som genomlystes.

– Det handlar om helheten, hur vi ser på företaget och dess roll i samhället, hur vi ser på oss själva som byggare och medarbetare. Vi planerar långsiktigt för Diparts utveckling. Och då är det självklart att vi gör allt vi kan för att stoppa svartjobben.

– Svartaffärerna i byggbranschen är oetiska men också ekonomiskt sett vansinniga för varje företag som planerar att överleva på lång sikt, menar Jens Hoffmann.

Artikeln är publicerad i Byggindustrin, 2004-08-13.